

ISSN 2710-3056

Grail of Science

Periodical scientific journal

№ 30 August 2023

The issue of journal contains

Proceedings of the VI Correspondence
International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC RESEARCHES AND METHODS OF THEIR CARRYING OUT: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES

held on August 4th, 2023 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria)

OU CI
Open Ukrainian Citation Index

Euro Science Certificate № 22472 dated 01.07.2023
UKRISTEI (Ukraine) Certificate № 48 dated 17.01.2023

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

GRAIL OF SCIENCE

№ **30** August, 2023
with the proceedings of the:

VI Correspondence International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC RESEARCHES AND METHODS OF THEIR CARRYING OUT: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES

held on August 4th, 2023 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)

LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

ICCM
International Centre
Corporate Management

Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»

№ 30 (серпень, 2023) : за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції «Scientific researches and methods of their carrying out: world experience and domestic realities», що проводилася 4 серпня 2023 року ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporate Management» (Відень, Австрія).

Editor in chief: Mariia Holdenblat

Deputy Chairman of the Organizing Committee: Rachael Aparo

Responsible for e-layout: Solomiia Zrada

Responsible designer: Nadiia Kazmina

Responsible proofreader: Hryhorii Dudnyk

International Editorial Board:

Alona Tanasiichuk - D.Sc. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Marko Timchev - D.Sc. (Economics), Associate professor (Republic of Bulgaria)
Iryna Ustinova - D.Sc. (Architecture), Professor (Ukraine)
Nina Korbozerova - D.Sc. (Philology), Professor (Ukraine)
Yuliia Voskoboinikova - D.Sc. (Arts) (Ukraine)
Svitlana Boiko - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Volodymyr Zanora - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Iryna Markovych - Ph.D. (Economics), Associate professor (Ukraine)
Nataliia Mykhalitska - Ph.D. (Public Administration), Associate professor (Ukraine)
Anton Kozma - Ph.D. (Chemistry) (Ukraine)
Dmytro Lysenko - Ph.D. (Medicine), Associate professor (Ukraine)
Yuriy Polyezhayev - Ph.D. (Social Communications), Associate professor (Ukraine)
Alla Kulichenko - D.Sc. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Taras Furman - Ph.D. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Mariana Vereskliia - Ph.D. (Pedagogy), Associate professor (Ukraine)
Melekh Halyna - Ph.D. (Philology), Associate professor (Ukraine)
Anatolii Kornus - Ph.D. (Geography), Associate professor (Ukraine)
Andrii Fomin - Ph.D. (History), Associate professor (Ukraine)
Tetiana Luhova - Ph.D. (Arts), Associate professor (Ukraine)

The conference is included in the catalog of International Scientific Conferences; approved by ResearchBib and UKRISTEI (Certificate № 48 dated January 17th, 2023); certified by Euro Science Certification Group (Certificate № 22472 dated July 1st, 2023).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0).

The journal is included in the international catalogs of scientific publications and science-based databases: Index Copernicus, CrossRef, Google Scholar and OUCI.

Conference proceedings are indexed in ICI (World of Papers), CrossRef, OUCI, Google Scholar, ResearchGate, ORCID and OpenAIRE.

Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого ЗМІ:
КВ 24638-14578ПР, від 04.11.2020

Certificate of state
registration of mass media:
КВ 24638-14578ПР of 04.11.2020

DOI 10.36074/grail-of-science.04.08.2023.070

ОСОБЛИВОСТІ, МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ РАВА-РУСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ

Ванда Ірина Володимирівна

асистент кафедри економічної і соціальної географії

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Анотація. З погляду суспільної географії сформульовано особливості Рава-Руської міської громади Львівської області, порівняно з іншими територіальними громадами регіону. Охарактеризовано географічний потенціал громади, яка має значну просторову неоднорідність у розрізі старостинських округів. Природно-географічні відмінності є основою диференціації землекористування, яка часто визначає відмінну спеціалізацію частин громади. Прикордонне географічне положення, входження до складу транскордонного біосферного резервату «Розточчя» є додатковими чинниками можливостей подальшого розвитку громади.

Ключові слова: географічний потенціал, прикордонне положення, спроможність громади, просторова неоднорідність, Рава-Руська міська громада, Мале Полісся, Розточчя.

Виділення особливостей, можливостей і викликів розвитку Рава-Руської міської громади Львівської області виконано на теоретико-методичній основі Львівської суспільно-географічної школи: розгляд території як головного поняття, виділення властивостей, відношень і процесів території, як складають її потенціал і просторову організацію [6, С. 314–317]. Дослідження здійснено на матеріалах попередніх комплексних наукових публікацій про регіон [2; 5; 7], матеріалів органів управління [1; 4].

Рава-Руська міська територіальна громада сформована об'єднанням 9 рад місцевого самоврядування (які стали основою старостинських округів (СО), див. табл. 1), займає площу 319,6 км² з населенням 25,5 тис. осіб (2022 р.), що приживає у 45 селах і місті Рава-Руська [4]. Адміністративний центр громади – м. Рава-Руська (8,6 тис. жителів), знаходиться просторово ексцентрично, у західній частині сформованої громади. Місто має зручне економіко-географічне положення: попри периферійність (на відстані 50 км від обласного центру – м. Львова), розташування поруч з державним кордоном з Республікою Польща, на авто- та залізничному шляху Третього Критського пан'європейського коридору Дрезден – Київ, поруч з пунктом перетину кордону (автомобільний пасажирський і вантажний, у найближчій перспективі – залізничний пасажирський) формує низку переваг для міжтериторіальної співпраці громади, зокрема з Польщею (наприклад, у рамках єврорегіону «Буг», «Розточчя»). Місто

має добре розвинену інфраструктуру. Кількість населення Рава-Руської зростає з 2005 р., характеризується порівняно кращою демографічною ситуацією.

Утворення Рава-Руської громади (2020 р.) реалізовано у межах, які обґрунтовувалися з самого початку нарізки громад у Львівській області (2015) у ході реформи децентралізації [3]. Попри таку особливість, віднесення громади до Львівського району є дещо суперечливим: центр громади розташовано на відстані понад 50 км від районного центру, хоча й має зручне транспортне сполучення [7]. Просторово ближчими є районні центри Яворів і Червоноград. Погоджуємося, що за тяжінням Рава-Руська громада тісніше пов'язана з м. Львовом, аніж з названими містами.

Рава-Руська міська територіальна громада відповідає визначеним формальним вимогам з погляду спроможності. Громада має високий рівень спроможності за двома з п'яти критеріїв: чисельністю постійного населення (понад 7 тис. осіб) і чисельністю учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території громади (понад 500 осіб, а саме 7,3 тис. осіб); середній рівень спроможності – за критеріями площі території (від 200 до 400 км²), індексу податкоспроможності бюджету громади (від 0,3 до 0,9, а саме 0,46 у 2020 р., 0,49 – у 2022 р.) і частки місцевих податків і зборів у доходах бюджету громади (при визначених межах 20–40%, 28,4 %, у 2020 р., 29,2 % у 2022 р.) [1].

Складові Рава-Руської громади диференційовані за географічним потенціалом, зокрема просторовими і людськими ресурсами (табл. 1). Розподіл дуже нерівномірний. Міська рада концентрує 30 % населення, охоплюючи лише 3 території громади. Річківський, Липницький, Потелицький округи займають найбільші приблизно однакові площі (55±3 км²). Середня щільність населення громади нижча, порівняно з областю (86 і 117 осіб / км² відповідно), що зумовлено природно- (розташування території у межах лісистих регіонів Розточчя і Малого Полісся, заболоченість у долині р. Буг) і суспільно-географічно (збережена хутірська система Розточчя, прикордонність). Найбільші за людністю складові (Рава-Руська міська рада і Новокам'янський СО) мають найвищу щільність населення, понад 100 осіб / км². Значення показника щільності населення між сільськими старостинськими округами різняться у 3,3 рази. Найгустіша мережа поселень складася у Розтоцькій південно-західній частині громади (Дев'ятирський і Потелицький округи), та Новокам'янському округу (східна частина, прилегла до автотраси, з низькою лісистістю).

Таблиця 1

Базові показники географічного потенціалу Рава-Руської громади

№	Складові	Площа		Населення, 1.1.2021 р.		Кількість поселень, одиниць	Щільність населення, осіб / км ²
		км ²	%	осіб	%		
1	Рава-Руська міська рада	10,2	3,18	8,2	29,6	1	803,8
2	Волицький СО	27,9	8,72	2,3	8,2	1	81,5
3	Гійченський СО	39,6	12,37	2,2	7,9	1	55,3
4	Дев'ятирський СО	15,6	4,87	0,6	2,0	7	35,7
5	Забірський СО	31,3	9,80	1,9	6,9	2	61,1
6	Липницький СО	53,6	16,78	3,1	11,2	10	57,7
7	Новокам'янський СО	29,4	9,20	3,4	12,4	8	116,3
8	Потелицький СО	53,3	16,66	3,1	11,4	12	59,0
9	Річківський СО	58,9	18,41	2,8	10,2	3	48,0

Важливою характеристикою, що визначає відношення території, приймаючи до уваги інші території, є функції [6, С. 316], які можна розглядати через використання земель. Структура землекористування Рава-Руської громади близька до Львівської області загалом (рис. 1), з дещо вищою (на 3,3 %) часткою сільськогосподарських земель, та нижчою часткою лісів і лісовкритих площ (на 2,7 %) і забудованих земель (на 0,9 %). У громаді 42% складає рілля.

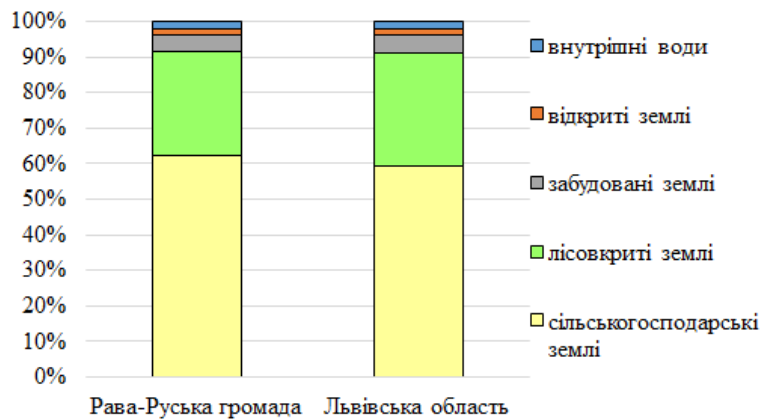

Рис. 1. Структура земель Рава-Руської громади і Львівської області, %

Відзначаються значні особливості землекористування у межах громади (рис. 2). Східна частина (Новокам'янський, Волицький, Липницький округи) мають найвищу частку сільськогосподарських земель (понад 78 %) при найнижчій частці лісів (до 15 %). Виділяється два ареали з високою лісистістю: Потелицький округ (43 %), розташований у західній частині громади, у межах Розточчя, і територія Малого Полісся у північно-західній частині громади (Річківський, Гійченський, Забірський округи). Очікувано, найвища частка забудованих земель у Рава-Руській міській раді (43 %), яка також вирізняється найвищою часткою внутрішніх вод і відкритих земель без рослинного покриття (понад 10 % кожна). Відмінності землекористування визначають просторову неоднорідність переважаючого господарювання.

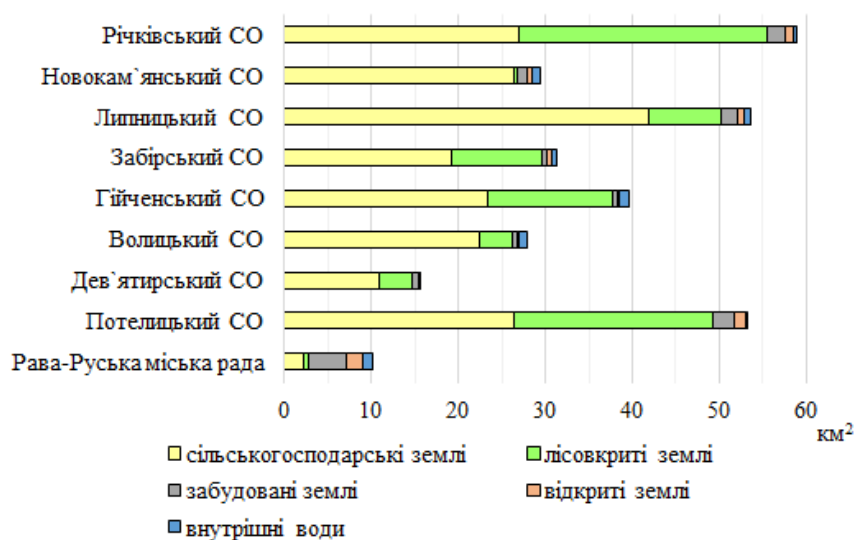

Рис. 2. Структура земель за округами Рава-Руської громади Львівської області

Сільськогосподарське виробництво, діяльність, що ґрунтується на ресурсах лісу (лісозаготівля, лісопереробка, виробництво меблів і виробів з деревини, рекреаційна діяльність) є просторово переважаючими, хоча у них офіційно працевлаштовано менше 7 % зайнятого населення. Види діяльності, які базуються на природних ресурсах, зокрема первинного сектору економіки, мають переважно малу додану вартість [6]. Це визначає невисоку податкову спроможність Рава-Руської громади, належність її до групи громад з базовою дотацією загального фонду місцевого бюджету. Дохідність земель громади є низькою (6,1 тис. грн/км²; для порівняння – приміські громади Львова мають дохідність у 10–15 разів вищу, середній для області показник – 18,9 тис. грн/км²).

За результатами 2022 р., Рава-Руська громада зберігає позицію у нижній частині рейтингу громад Львівської області (41 місце з 73). Громада має нижчу частку власних податкових надходжень, зокрема податку на доходи фізичних осіб і єдиного податку, що зумовлено низьким рівнем оплати праці, зайнятості, підприємницької активності населення. Розмір надходжень місцевих податків і зборів на одного жителя громади – 1,4 тис. грн (2022 р.), що нижче значення області (2,4 тис. грн) і держави (2,0 тис. грн). Базова дотація на одного жителя Рава-Руської громади удвічі перевищує загальноукраїнське значення, а розмір трансфертів – на 38 %. Дотаційність бюджету Рава-Руської громади у 2021–2022 рр. зменшилася на 1%, проте у розрахунку на 1 жителя зросла на 9 % [1], внаслідок депопуляції. Фінансові показники громади на фоні Львівської області і України мають значний потенціал зростання, зважаючи на наявні можливості.

Викликом розвитку є значна соціально-економічна диференційованість (неоднорідність) громади. Зокрема, 45 % суб'єктів господарювання зосереджено у центрі громади (найбільше – у сфері торгівлі), 22 % – у Волицькому окрузі, тоді як у інших поселеннях функціонують лише одиниці суб'єктів господарювання [4, С. 25]. Основні доходи до місцевого бюджету генерує бюджетна сфера (освіта, охорона здоров'я, заклади управління), які й фінансуються за рахунок податкових надходжень, у т. ч. і дотацій.

Можливості і виклики розвитку громади визначаються зовнішнім середовищем, тоді як власний потенціал визначає сильні і слабкі сторони розвитку. Узагальнені особливості потенціалу Рава-Руської міської громади: прикордонне положення: транзитно-прикордонне положення, функціонування двох пунктів перетину кордону (залізничного вантажного і пасажирського автомобільного, з перспективою відновлення залізничного пункту перетину кордону «Рава-Руська – Гребенне» з колією європейського стандарту для пасажирських перевезень між Львовом і Варшавою); тісні зв'язки з Польщею (режим місцевого прикордонного руху населення, збережені родинні зв'язки зумовлювали інтенсивний товарними, перейняття соціально-культурних, господарських моделей повсякденного життя з сусідньої країни); природно-географічна диференціація (поширення лісів, земель з відносно кращими агрокліматичними умовами, водних просторів), що дозволяє проводити різні види господарської діяльності; переважання сільського населення, порівняно з областю нижча щільність населення при більшій щільності сільських поселень (14,5 і 8,9 од./100 км²); менша інтенсивність депопуляції при значних

локальних відмінностях; суспільно-географічна різноманітність території (поширення різних видів економічної діяльності первинного, вторинного і третинного сектору економіки, значні історико-культурні ресурси); потенціал для розвитку туристично-рекреаційної діяльності на базі природно- і культурно-рекреаційних ресурсів (особливо у Розтоцькій частині громади, де функціонує регіональний ландшафтний парк і яка входить до складу біосферного резервату «Розточчя»).

Пріоритетна нова можливість Яворівської міської громади, як і решти ТГ України, пов'язується з пост-воєнним розвитком, зокрема збереженням і посиленням безпекової функції (суспільної – прикордонне положення, екологічної – привододільне положення), зростанням попиту на продукцію підприємств (виробництво будівельних матеріалів і пов'язаних товарів, деревини і продукції деревообробки). Зберігаються можливості реалізації засад сталого розвитку (функціонування транскордонного біосферного резервату «Розточчя»); впровадження гнучкої територіальної організації суспільства (формування логістичного центру, зважаючи на прикордонне транспортне розташування, близькість м. Львова – західноукраїнського ядра).

Виклики розвитку Рава-Руської громади є типовими для багатьох територій України і області: незадовільний стан інфраструктури, зокрема житлово-комунальної; демографічні проблеми, депопуляція, особливо у сільській місцевості; незайнятість / тіньова зайнятість, яка посилюється прикордонним положенням (можливості зайнятості у сусідній країні, поширення «човникової торгівлі»). Ризики розвитку Рава Руської міської громади пов'язуються з тривалою війною в Україні, що може спричинити відтік населення у безпечні країни. Спостереження свідчать про проблеми інтеграції вимушено-переселених осіб, особливо в інерційній соціо-культурній сфері (релігійні установки, культурні паттерни повсякденного життя) попри впроваджувану політику. Громада не є привабливою для внутрішньо-переміщених осіб (внаслідок обмеженості місць проживання, працевлаштування, периферійності) і релокованих підприємств, тому є загроза зниження економічної спроможності громади.

Територія Рава-Руської міської громади характеризується значною внутрішньою неоднорідністю, яка є усталеною й інерційними. Підґрунтя просторових відмінностей закладено природно-географічно (Розточчя – Мале Полісся, розміщення лісових масивів) і суспільно-географічно (система розселення, функції місць). Можливості розвитку Рава-Руської громади визначаються активізацією використання трьох чинників: прикордонно-транспортного географічного положення (значний логістично-транзитний потенціал, різноспрямована міжтериторіальна співпраця з Польщею у рамках єврорегіонів, біосферного резервату «Розточчя»), диверсифікована структура господарства (сільське і лісове господарство, промисловість, будівництво, торгівля та ін.), значний рекреаційний потенціал (природний та історико-культурний) у поєднанні з транспортною доступністю території. Виклики розвитку Рава-Руської громади є типовими для громад країни: незадовільний стан інфраструктури, демографічні проблеми, проблеми зайнятості, невисокий рівень економічного розвитку та економічної спроможності. Використання

унікальних особливостей громади, зокрема прикордонного положення, розташування частини території у межах Розточчя з диверсифікованою інституціоналізованою співпрацею з Польщею, є факторами підвищення спроможності Рава-Руської громади, досягнення задекларованих у Стратегії цілей розвитку. Зовнішні чинники розвитку мають переважно регіональний і загальнодержавний рівень формування, і диференційовано проявляються на локальному рівні залежно від власного потенціалу громади.

Список використаних джерел:

- [1] Бюджети територіальних громад України (2023). Вилучено з https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0.
- [2] Влах, М. Р., Ванда, І. В. & Котик, Л. І. (2022). До питання суспільно-географічної неоднорідності Стрийського району Львівської області. Науковий вісник Херсонського державного університету, «Географічні науки», (17), 7–17. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2022-17-1>.
- [3] Реформування субрегіонального рівня адміністративно-територіального устрою України: можливі та оптимальні варіанти (2020). Вилучено з <https://decentralization.gov.ua/news/12251>.
- [4] Стратегія розвитку Рава-Руської міської територіальної громади до 2027 року (2023). Вилучено з https://rada.info/upload/users_files/04056256/0469a9941e39ae23d993faa559408e58.pdf.
- [5] Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку (2020). Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України.
- [6] Шаблій, О. І. (2015). Суспільна географія. (Кн. 1: Проблеми теорії, історії та методики дослідження). Львів, ЛНУ імені Івана Франка.
- [7] Vlach, M., Vanda, I., & Kotyk, L. (2023). On the problem of financial capacities of administrative districts of Lviv Oblast. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 31(4), 761–772. <https://doi.org/10.15421/112271>.